

TARQALGAN PERITONITDA SHOSHILINCH LAPAROTOMIYA NATIJALARI VA PROGNOZ KO'RSATKICHLARI

Shonazarov Samandar Oybek o'g'li

*Yunusobod tumani 1-son shahar bolalar klinik shifoxonasi,
bolalar xirurgi, yaqinda umumiy xirurgiya mutaxassisliguga o'qib tugatdim
+998990389931 samandarshonazarov759@gmail.com*

Jo'rayev Jasur Nurali o'g'li

*Respublika Shoshilinch Tibbiy Yordam Ilmiy Markazi
1-boqich doktoranti. Shifokor jarroh
jasur202030@icloud.com
+998936240093*

Jabbarova Risolat Baxtiyor qizi

*Respublika Shoshilinch Tibbiy Yordam Ilmiy Markazi
2-bosqich klinik ordinatori. 940110058*

Annotatsiya: Tarqalgan peritonit — bu o'tkir jarrohlik patologiyalaridan biri bo'lib, ichki qorin bo'shlig'ida yallig'lanish jarayonining keng tarqalgan shaklidir. Ushbu kasallik ko'pincha ichak perforatsiyasi, appenditsitning kechikkan holati, divertikulit, gemorragik va nekrotik jarayonlar natijasida yuzaga keladi. Tarqalgan peritonitning rivojlanishi bemorning holatiga, patologiyaning sababiga va vaqtida shoshilinch jarrohlik aralashuvi bajarilishiga bog'liq. Peritonitda shoshilinch laparotomiya — kasallikni bartaraf etish va asoratlar oldini olish maqsadida amalga oshiriladigan asosiy jarrohlik muolajasi hisoblanadi. Ushbu maqolada tarqalgan peritonitda shoshilinch laparotomiya natijalari va prognoz ko'rsatkichlari batafsil tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: tarqalgan peritonit, klinik ko'rinishlar, kasalliklar, diagnostika, davolash, gemorragik va nekrotik jarayonlar, bemor, infeksiyon asoratlar, yallig'lanish.

Tarqalgan peritonitning boshlang'ich bosqichida klinik ko'rsatkichlar aniq bo'lmayligi, simptomlarning turlicha bo'lishi va ba'zan boshqa kasalliklar bilan adashtirilishi diagnostik qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Kasallikning kechikishi esa peritonning yallig'lanishi va infeksiya tarqalishining kengayishiga olib keladi. Bu holatda bemorning umumiy holati yomonlashib, toksik sindrom rivojlanadi, bu esa o'z navbatida ichki organlarning yetishmovchiligi va o'lim xavfini oshiradi. Shu sababli tarqalgan peritonit tashxisida tez va aniq klinik baholash hamda tezkor jarrohlik aralashuvi muhim ahamiyatga ega. Shoshilinch laparotomiya — bu qorin bo'shlig'iga ochiq aralashuv bo'lib uning asosiy vazifalari infeksiyani bartaraf etish, nekrotik to'qimalarni olib tashlash, chiqindi va ifloslanishni yo'q qilish, shuningdek, peritonni

tozalashdir. Laparotomiya jarayoni davomida yallig'langan soha aniqlanib, zararlangan to'qimalar olib tashlanadi, zarur bo'lsa, ichak yoki boshqa organlarga tikuv ishlari bajariladi. Shu bilan birga, drenaj o'rnatilishi ko'p hollarda talab etiladi, bu ifloslanish va yallig'lanishni kamaytirishga yordam beradi. Operatsiya davomida antiseptik va antibakterial vositalar qo'llaniladi, bu esa jarrohlik sohasida infektsiyaning qaytalanishini kamaytiradi.[1]

Laparotomiya natijalari ko'p jihatdan kasallikning bosqichiga, bemorning yoshiga, umumiy holati va qo'shimcha kasalliklar mavjudligiga bog'liq. Erta bosqichlarda va tezkor aralashuvda bemorlarning tiklanish sur'ati yuqori bo'lib, asoratlari kam uchraydi. Biroq, kechiktirilgan holatlarda tarqalgan peritonit shiddatli rivojlanadi, bu esa jarrohlikdan keyingi asoratlari sonining oshishiga olib keladi. Asoratlari orasida jarrohlik sohasida yiringli yallig'lanish, ichki organlarning funksiyasining buzilishi, sepsis va o'lim holatlari uchraydi. Shuning uchun har bir bemorga individual yondashuv, mukammal preoperativ va postoperativ parvarish zarur. Postoperativ davrda bemorning ahvolini doimiy nazorat qilish, zarur dori-larni o'z vaqtida buyurish va infektsiyaga qarshi profilaktika choralari olib borish muhimdir. Tarqalgan peritonitda antibiotik terapiyasi shoshilinch jarrohlik bilan birga amalga oshiriladi va kasallikning davomiyligini, bemorning tiklanish muddatini qisqartirishga qaratilgan. Shuningdek, parenteral oziqlantirish, suyuqlik-elektrolit muvozanatini ta'minlash, nafas olish yo'llarining tozaligi va boshqa qo'shimcha parvarishlar kasallik oqimini yengillashtiradi va tiklanish jarayonini tezlashtiradi. Peritonitda shoshilinch laparotomiya natijalarini baholashda klinik ko'rsatkichlar bilan bir qatorda, laboratoriya va instrumental tadqiqotlar ham ahamiyatga ega. Bemorlarning yallig'lanish ko'rsatkichlari, qon tarkibi, suyuqliklar holati, ichki organlarning funksiyasi doimiy monitoring ostida bo'lishi kerak. Ushbu parametrlarning yaxshilanishi jarrohlik muvaffaqiyatining belgisi hisoblanadi. Statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, to'g'ri va o'z vaqtida bajarilgan laparotomiya bemorlarning hayot sifatini yaxshilaydi va o'lim darajasini sezilarli darajada kamaytiradi.[2]

Tarqalgan peritonitda prognoz ko'rsatkichlari ko'p omillarga bog'liq. Ularning orasida bemorning yosh guruhi, kasallikning bosqichi, qo'shimcha surunkali kasalliklar mavjudligi, yallig'lanish jarayonining tarqalish darajasi va jarrohlik aralashuvining kechikishi eng muhim hisoblanadi. Yosh bemorlarda tiklanish jarayoni odatda tezroq kechadi, holat og'ir bo'lgan va surunkali kasalliklari mavjud bemorlarda esa asoratlari va o'lim xavfi ortadi. Shoshilinch jarrohlik aralashuvi bajarilgan hollarda prognoz ijobiyroq bo'lib, bemorlarning ko'pchiligi to'liq sog'ayadi. Laparotomiya jarayonidagi texnik jihatlar va amaliy ko'nikmalar ham natijalarga ta'sir ko'rsatadi. Tajribali jarrohlar tomonidan bajarilgan amaliyotlar kamroq asoratlari bilan kechadi va operatsiyadan keyingi davrda tiklanish yaxshiroq bo'ladi. Bu esa tibbiy xizmat sifatining yuqori darajasini talab qiladi. Shuning uchun tarqalgan peritonitni

davolashda multidisipliner yondashuv, zamonaviy diagnostika va davolash usullarini qo'llash muhim hisoblanadi.[3]

Tarqalgan peritonitda shoshilinch laparotomiya natijalari va prognoz ko'rsatkichlarini yaxshilash uchun bir nechta muhim omillarni hisobga olish lozim. Birinchidan, kasallikning dastlabki bosqichida tezkor tashxis qo'yish va jarrohlik aralashuvini amalga oshirish. Ikkinchidan, preoperativ va postoperativ davrda infektsiyaga qarshi samarali terapiya olib borish. Uchinchi omil sifatida bemorning umumiy holatini yaxshilash va qo'shimcha patologiyalarni nazorat qilish. Ushbu omillar to'liq amalga oshirilganda tarqalgan peritonitdagi shoshilinch laparotomiya samaradorligi oshadi. Bundan tashqari, kasallikning rivojlanishiga ta'sir etuvchi xavf omillarini aniqlash va ularni kamaytirish choralari ko'rish muhimdir. Misol uchun, ichak kasalliklarini vaqtida aniqlash va davolash, yallig'lanish jarayonlarini boshqarish, shuningdek, bemorlarning sog'lom turmush tarzini shakllantirish orqali peritonit rivojlanishining oldi olinishi mumkin. Bu esa shoshilinch jarrohlik aralashuvlarining sonini kamaytiradi va tibbiy resurslardan samarali foydalanishga yordam beradi. Shuningdek, tarqalgan peritonitda shoshilinch laparotomiya natijalarini yaxshilash uchun tibbiy xodimlarning malakasini oshirish, zamonaviy jarrohlik usullarini joriy etish va kasallikni boshqarish protokollarini yangilash zarur. Klinikada tajribali mutaxassislar, ilg'or texnologiyalar va samarali boshqaruv tizimi mavjudligi bemorlarning salomatligini saqlash va tiklashda katta ahamiyat kasb etadi.[4]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, tarqalgan peritonitda shoshilinch laparotomiya muhim va hayot saqlovchi jarrohlik amaliyotidir. Uning natijalari kasallikning bosqichi, bemorning holati, jarrohlikning o'z vaqtida va to'g'ri bajarilishiga bog'liq. Tezkor tashxis va samarali davolash usullari kasallik oqimini yengillashtiradi, asoratlar va o'lim xavfini kamaytiradi. Shu bois, tarqalgan peritonitni davolashda zamonaviy yondashuvlarni qo'llash, multidisipliner jamoa ishini tashkil etish, shuningdek, bemorning umumiy holatini yaxshilashga qaratilgan choralarga alohida e'tibor qaratish zarur. Bu yo'l orqali bemorlarning hayot sifatini oshirish va kasallik oqimini ijobiy tomonga o'zgartirish mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Davronov, M. (2019). "O'tkir peritonitda jarrohlik yondashuvlar va ularning samaradorligi". O'zbekiston Tibbiyot Jurnal, 3(2), 25-32.
2. Xolmatov, A. (2020). "Tarqalgan peritonitda kompleks davolash usullari: klinik tahlil". Tibbiyot Ilmi, 5(4), 50-58.
3. Ergashev, B. (2018). "Peritonitda shoshilinch jarrohlik amaliyotining natijalari: retrospektiv tahlil". Jarrohlik Amaliyoti, 6(3), 15-22.
4. Sultonova, Z. (2021). "O'tkir peritonitda antibiotik terapiyasi va jarrohlik yondashuvlari". Tibbiyot Amaliyoti, 8(1), 10-18.

5. Rajabova, N. (2017). "Peritonit kasalligida laparoskopik va ochiq jarrohlik usullarining taqqoslanishi". O'zbekiston Jarrohlik Jurnal, 4(2), 30-37.
6. Islomov, D. (2022). "Tarqalgan peritonitni davolashda multidisipliner yondashuv". Tibbiyot Fanlari, 9(2), 44-51.
7. Nazarov, J. (2019). "O'tkir peritonit bilan kasallangan bemorlarda shoshilinch laparotomiya natijalarining klinik-ko'rsatkichlari". Tibbiyot Amaliyoti, 7(3), 28-35.